

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет спеціальної освіти, психології і соціальної роботи
Кафедра загальної та практичної психології

**Методичні рекомендації до проходження
навчальної практики з психології**
(для здобувачів вищої освіти спеціальності
А4 Середня освіта (за предметними спеціальностями)
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти)

Укладач О. В. Савіцька

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет спеціальної освіти, психології і соціальної роботи
Кафедра загальної та практичної психології

**Методичні рекомендації до проходження
навчальної практики з психології**
(для здобувачів вищої освіти спеціальності
А4 Середня освіта (за предметними спеціальностями)
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти)

Укладач О. В. Савіцька

Електронне видання

Кам'янець-Подільський
2026

Рецензенти:

Ольга СТОЛЯРЕНКО, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології, реабілітації та адаптації навчально-реабілітаційного закладу вищої освіти «Кам'янець-Подільський державний інститут»;

Наталія КАНЬОСА, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри теорії та методик дошкільної освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка;

Жанна КУЧЕРЯВА, консультант комунальної установи «Центр професійного розвитку педагогічних працівників Кам'янець-Подільської міської ради».

Рекомендувала вчена рада

*Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка
(протокол № 8 від 25 червня 2026 р.)*

М54 Методичні рекомендації до проходження навчальної практики з психології (для здобувачів вищої освіти спеціальності А4 Середня освіта (за предметними спеціальностями) першого (бакалаврського) рівня вищої освіти). [Електронне видання] / уклад. О. В. Савіцька. Кам'янець-Подільський : ФОП Панькова А. С., 2026. 1 файл (PDF : 70 с.).

ISBN 978-617-8649-03-6

(PDF, доступне для завантаження через інтернет)

У методичній праці викладено питання організації, проведення та підбиття підсумків навчальної практики з психології спеціальності А4 «Середня освіта (за предметними спеціальностями)» першого (бакалаврського) рівня, а також вміщено всі необхідні матеріали для забезпечення методичного супроводу навчальної практики з психології. Зміст методичних рекомендацій добирався з урахуванням особливостей практичної підготовки майбутніх педагогів у закладі вищої освіти.

Видання стане у нагоді здобувачам вищої освіти та науково-педагогічним працівникам.

УДК 159.9:378.147.88(072)

Електронна версія видання доступна за покликанням:

URL: <http://elar.kpnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/10289>

ISBN 978-617-8649-03-6

(PDF, доступне для завантаження через інтернет)

© Савіцька О. В., 2026

ЗМІСТ

Передмова	4
Мета, завдання та організація навчальної практики з психології	6
Особливості організації та проведення навчальної практики з психології із застосуванням технологій дистанційного навчання	12
Зміст навчальної практики з психології та обсяг звітної документації	15
Оцінювання результатів та підбиття підсумків навчальної практики з психології	19
Техніка безпеки та охорона праці в період навчальної практики з психології	30
Список рекомендованої літератури	34
Список використаних джерел	35
Додатки	36
Додаток А. Титульна сторінка та структура звіту про навчальну практику з психології	36
Додаток Б. Щоденник навчальної практики з психології	39
Додаток В. Індивідуальні завдання навчальної практики з психології	46
Додаток Г. Методики діагностики пізнавальних процесів	59

ПЕРЕДМОВА

Професійна діяльність сучасного вчителя вже давно вийшла за межі простої трансляції предметних знань. Ефективний освітній процес у ХХІ столітті — це складне мистецтво комунікації, управління груповою динамікою та побудови довіри. Незалежно від того, який саме предмет ви викладатимете у майбутньому, вашим головним об'єктом взаємодії завжди залишатиметься людина — особистість дитини, яка розвивається, змінюється та щодня стикається з новими викликами. Як розпізнати психологічну готовність класу до сприймання матеріалу? Як трансформувати підлітковий конфлікт у конструктивний діалог? Як підтримати учня в ситуації стресу та створити безпечне освітнє середовище? Відповіді на ці запитання лежать виключно у площині психології.

Навчальна практика з психології є першим, фундаментальним і обов'язковим компонентом освітньо-професійної програми «Середня освіта (за предметними спеціальностями)» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань А Освіта. Вона покликана перетворити теоретичні знання, здобуті в університетських аудиторіях, на реальні педагогічні інструменти, без яких неможливе становлення конкурентоспроможного фахівця.

Навчальна практика є унікальним «експериментальним майданчиком» і дозволить увійти у реальний простір майбутньої професії. Вона сприятиме застосуванню теорії в умовах педагогічної діяльності, надавши можливість:

здійснити системне психологічне спостереження: навчитися бачити за зовнішніми поведінковими реакціями учнів їхні приховані мотиви, емоційні стани та закономірності вікового розвитку;

освоїти базові методи психодіагностики: оволодіти навичками об'єктивного аналізу навчально-пізнавальної діяльності учнів під час уроків, особливостей їх взаємодії з педагогами під час уроків, вивчити можливості розвитку пізнавальної та емоційно-вольової сфери учнів в умовах освітнього процесу, навчитися бачити за зовнішніми реакціями підлітка його реальні вікові та індивідуальні особливості;

актуалізувати професійну рефлексію: критично оцінити власні загальні та фахові компетентності, визначити вектори для подальшого саморозвитку, виявити сильні сторони власної особистості як майбутнього педагога.

Проходження цієї практики спонукає здобувачів до суб'єктної активності, автономії та усвідомлення того, що психологічна грамотність є стрижнем педагогічної майстерності.

Ці методичні рекомендації розроблені як індивідуальний навігатор та алгоритмічна основа для успішного виконання завдань практики з психології в закладах загальної середньої освіти. Вони містять чіткі рекомендації щодо організації спостережень, проведення діагностичних процедур та ведення звітної документації.

Пам'ятайте, що успіх майбутнього уроку лише на 30% залежить від знання предмету і на 70% — від знання психології тих, хто сидить за партами.

Бажаю глибоких дослідницьких інсайтів, професійної сміливості та успішного старту педагогічної траєкторії!

МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ З ПСИХОЛОГІЇ

МЕТОЮ навчальної практики з психології є оптимізація адаптації студентів до умов майбутньої професійної діяльності педагога; закріплення ними психологічних закономірностей навчання та виховання, закладання основ творчого оволодіння способами організації педагогічної діяльності; узагальнення та систематизація психологічних знань та навичок, розвиток уміння застосовувати набуті психологічні знання в умовах реального процесу навчання й виховання в закладах загальної середньої освіти, формування потреби у професійному самовдосконаленні.

ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

Закріплення, поглиблення й розширення знань із психології, їх застосування під час розв'язання конкретних завдань і ситуацій у закладах загальної середньої освіти;

формування уміння спостерігати та аналізувати особливості навчально-пізнавальної діяльності учнів на уроці, психологічне забезпечення уроку вчителем;

розвиток навичок організації психологічної діагностики, обробки та інтерпретації її результатів;

формування і розвиток у майбутніх педагогів загальних і фахових компетентностей та професійно значущих якостей особистості;

виховання у здобувачів стійкого інтересу і любові до професії вчителя, потреби в психологічній самоосвіті;

залучення здобувачів до науково-дослідницької діяльності та підготовка до виробничої педагогічної практики.

БАЗИ ПРАКТИКИ

Базами *навчальної практики з психології* є заклади загальної середньої освіти (5-9 класи) міста Кам'янець-Подільського, Кам'янець-Подільської ОТГ, які мають відповідну методичну базу для того, щоб забезпечити якісну підготовку педагогів і таким чином відповідають програмним вимогам практики.

Із базами практики (закладами загальної середньої освіти) укладаються договори на проведення практики здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

ТЕРМІН ПРОХОДЖЕННЯ ТА ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ З ПСИХОЛОГІЇ

Терміни проходження та обсяг навчальної практики з психології увідповіднено з освітньо-професійними програмами спеціальності А4 Середня освіта (за предметними спеціальностями) першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, навчальними й робочими планами. Здобувачі вищої освіти проходять навчальну практику з психології у другому семестрі (2 тижні, 3 кредити, 90 годин).

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ З ПСИХОЛОГІЇ

Відповідно до «Положення про проведення практики здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка» відповідальність за організацію, проведення і контроль проходження практики здобувачів вищої освіти покладається на ректора університету. Загальну організацію практики та контроль за її проведенням в університеті здійснює завідувач практики університету. Безпосереднє навчально-методичне керівництво навчальною практикою з психології здобувачів вищої освіти, контроль за виконанням програми навчальної практики з психології здійснюють керівник практики – науково-педагогічний працівник кафедри загальної та практичної психології.

Організаційними заходами, що забезпечують підготовку та порядок проведення навчальної практики з психології, є:

- розроблення робочих програм практики;
- визначення баз практики (закладів загальної середньої освіти);
- призначення керівників практики від кафедри загальної та практичної психології;

- укладання договорів про проведення практики між Кам'янець-Подільським національним університетом імені Івана Огієнка та закладом загальної середньої освіти;

- направлення здобувачів вищої освіти на бази навчальної практики з психології;

- визначення завдань навчальної практики з психології;
- підготовка форм звітної документації за результатами проведення навчальної практики з психології;
- інші заходи (у разі необхідності).

Перед початком практики проводиться настановна конференція, на якій здобувачам вищої освіти роз'яснюються завдання і зміст практики,

а також порядок її проходження, проводиться інструктаж з техніки безпеки та охорони праці в період навчальної практики з психології.

Під час практики здобувачі організовують свою діяльність відповідно до вимог Статуту закладу загальної середньої освіти, дотримуються Правил внутрішнього розпорядку закладу загальної середньої освіти, виконують розпорядження адміністрації закладу загальної середньої освіти й керівників практики.

Для виконання програми практики, реалізації її завдань здобувачі вищої освіти закріплюються за певними класами та класними керівниками. Щоденне навантаження студента становить 6-8 годин робочого часу.

Режим роботи практикантів визначається керівником практики. Усі практиканти повинні приходити в школу не пізніше, як за 15 хвилин до початку занять у своєму класі, час перебування в школі визначається змістом та планом проведення практики.

У разі порушення поставлених вимог здобувач вищої освіти усувається від проходження практики. Здобувач вищої освіти, робота якого під час навчальної практики з психології визнана незадовільною, вважається таким, що не виконав навчальний план семестру. Практика завершується підсумковою конференцією, на якій підбиваються підсумки, оцінюються результати роботи.

ОБОВ'ЯЗКИ КЕРІВНИКІВ ПРАКТИКИ ТА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Керівник практики здобувача вищої освіти від кафедри загальної та практичної психології:

— забезпечує проведення організаційних заходів перед направленням здобувачів вищої освіти на навчальну практику з психології: інструктаж з охорони праці та безпеки життєдіяльності, правил поведінки (в закладах загальної середньої освіти), надає здобувачам вищої освіти необхідні документи (направлення, програму практики, щоденник практики, методичні рекомендації з оформлення звітної документації тощо);

— повідомляє здобувачів вищої освіти про форми звітності;

— бере участь у розробці програми навчальної практики з психології;

— бере участь у розподілі здобувачів вищої освіти за базами практики;

— розробляє тематику індивідуальних завдань на навчальну практику з психології та видає їх здобувачам вищої освіти до початку практики;

— до початку практики проводять зі здобувачами вищої освіти інструктаж з безпеки життєдіяльності та охорони праці, оформляють відповідні документи;

— бере участь у настановних інструктивних нарадах та підсумкових конференціях з питань організації навчальної практики з психології;

— контролює своєчасне прибуття здобувачів вищої освіти до місць практики;

— контролює виконання програми практики та дотримання термінів її проведення;

— контролює забезпечення необхідних умов праці, організації побуту здобувачів та проведення з ними обов'язкових інструктажів з охорони праці та техніки безпеки;

— надає консультації, надає методичну допомогу здобувачам під час проходження навчальної практики з психології, перевіряє робочу документацію;

— проводить консультації з опрацювання зібраного матеріалу та його використання для звіту про практику;

— інформує здобувачів про порядок подання звітів про практику та їх захисту;

— перевіряє звітну документацію здобувачів вищої освіти, оцінює результати проходження практики;

— приймає звіти з практики;

— готує звіт про проведення навчальної практики з психології.

Керівник практики від бази практики

Обов'язки керівника навчальної практики з психології від бази практики визначає договір між Кам'янець-Подільським національним університетом імені Івана Огієнка і базою практики. Керівник навчальної практики з психології від бази практики, який здійснює загальне керівництво практикою, особисто відповідає за її проведення. Зокрема:

— розподіляє здобувачів за робочими місцями відповідно до графіку проходження навчальної практики з психології, забезпечує ефективність її проходження;

- забезпечує проведення інструктажу з охорони праці, протипожежної безпеки на базі практики та на робочому місці під час виконання певних видів робіт;
- ознайомлює здобувачів із організацією робіт на робочому місці;
- забезпечує виконання графіків проходження навчальної практики з психології;
- забезпечує і контролює дотримання здобувачами-практикантами правил внутрішнього розпорядку бази практики;
- створює необхідні умови для оволодіння здобувачами-практикантами сучасними технологіями та методами організації праці, сприяє підбору матеріалу для виконання дослідницької роботи.

Обов'язки здобувачів вищої освіти під час проходження навчальної практики з психології:

- взяти участь у настановній конференції з питань організації навчальної практики з психології;
- до початку практики пройти в університеті інструктаж з безпеки життєдіяльності та охорони праці;
- до початку практики одержати від керівника практики направлення, методичні матеріали (методичні вказівки, програму, щоденник) та консультації щодо оформлення необхідних документів;
- своєчасно прибути на базу навчальної практики з психології;
- якісно та у повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою навчальної практики з психології;
- вивчити та суворо дотримуватись правил охорони праці, техніки безпеки, виробничої санітарії та внутрішнього розпорядку закладу загальної середньої освіти;
- відповідати за виконану роботу та її результати;
- вести щоденник навчальної практики з психології;
- своєчасно виконати програму навчальної практики з психології, подати звіт та захистити його у визначені терміни.

Здобувач вищої освіти має право:

- одержувати консультації керівників практики від університету з усіх питань проходження навчальної практики з психології;
- вносити пропозиції щодо вдосконалення організації навчальної практики з психології;

— відвідувати уроки, позакласні заходи у класі, за яким закріплені для проходження навчальної практики з психології відповідно до наказу закладу загальної середньої освіти, тощо з метою виконання завдань навчальної практики з психології;

— звертатися до керівництва факультету/інституту з проханням про зміну термінів проходження навчальної практики з психології через поважну причину (хвороба, сімейні обставини тощо).

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ З ПСИХОЛОГІЇ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ТЕХНОЛОГІЙ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Під час карантину або інших ситуацій, коли можливості фізичного відвідування баз практик здобувачами вищої освіти обмежені або відсутні й традиційні технології проведення практики здобувачів вищої освіти не можуть бути застосовані, практику може бути переорієнтовано на дистанційне проведення відповідно до розпоряджень університету, з урахуванням Положення про дистанційне навчання в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка та на основі Додатку 5 до Положення про проведення практики здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

У разі переведення освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти на навчання з використанням технологій дистанційного навчання здобувачі вищої освіти адаптуються до цих вимог і виконують визначені завдання практики.

Завідувач кафедри, факультетський керівник практик, науково-педагогічні працівники — керівники практик забезпечують підготовку інформаційних і навчально-методичних матеріалів (програму, індивідуальні завдання, критерії оцінювання, зразки документації, форми звітності, інформаційні ресурси та ін.) для дистанційного супроводу практики здобувачів вищої освіти університету.

Дистанційна комунікація учасників освітнього процесу університету під час проведення навчальної практики з психології за технологіями дистанційного навчання може здійснюватися через платформи/сервіси MOODLE, Google Meet, ZOOM, електронну пошту, месенджери (Viber та ін.), відеоконференції (ZOOM, Google Meet, Skype та ін.), які використовує заклад загальної середньої освіти.

Під час проведення настановних інструктивних нарад із питань проходження практики, підсумкових конференцій за її результатами, заходів поточного та підсумкового контролю за виконанням програми практики, захисту матеріалів практики перед комісією з використанням технологій дистанційного навчання має бути забезпечено: авторизований доступ до платформ/сервісів MOODLE, Google Meet, ZOOM; можливість визначення часу початку і завершення доступу, тривалості проведення заходу; об'єктивність критеріїв перевірки виконаних завдань програми навчальної практики з психології.

Керівник навчальної практики з психології на платформі MOODLE розміщує програму практики/методичні рекомендації з проходження практики за технологіями дистанційного навчання, час консультацій та іншу інформацію, необхідну здобувачам вищої освіти.

Перед початком практики проводять настановну конференцію, під час якої здобувачів вищої освіти ознайомлюють зі змістом, завданнями та організацією практики, веденням документації, критеріями оцінювання практики, правилами заповнення щоденника з практики; керівники практики та здобувачі вищої освіти узгоджують обраний сервіс відеозв'язку та ін.

Керівник практики від університету зобов'язаний:

- організувати проведення настановної конференції за допомогою обраного сервісу відеозв'язку;

- забезпечити здобувачів вищої освіти необхідними інструктивно-методичними матеріалами для проходження практики, розмістивши їх на електронній платформі MOODLE та доєднати до неї здобувачів вищої освіти;

- систематично консультувати здобувачів вищої освіти щодо виконання всіх завдань практики за допомогою обраного сервісу відеозв'язку;

- організувати проведення підсумкової конференції та захист звітів за допомогою обраного сервісу відеозв'язку;

- забезпечити фото- та/або відеофіксацію етапів проведення практики (настановних інструктивних нарад, поточного контролю, захисту матеріалів практики, підсумкових конференцій).

Здобувач вищої освіти зобов'язаний:

- бути присутнім на настановній та підсумковій конференціях, які проводяться за допомогою обраного сервісу відеозв'язку;

- виходити на зв'язок із керівником практики під час консультацій, які проводяться за допомогою обраного сервісу відеозв'язку;

- виконувати всі завдання, передбачені програмою навчальної практики з психології;

- надсилати виконані завдання з практики в електронну систему MOODLE у встановлений керівником час;

- своєчасно надати керівнику практики звітну документацію та захистити звіт з практики.

Звітні матеріали практики в паперовому варіанті здобувачі вищої освіти подають на кафедри після завершення дистанційного навчання.

Для проведення контрольних заходів (заліку) з підбиття підсумків практики використовують платформи/сервіси MOODLE, Google Meet, ZOOM.

Процедуру проходження практики та підбиття її підсумків визначає наказ про проведення відповідної практики, який доводять до відома науково-педагогічного працівника – керівника практики та здобувачів вищої освіти з використанням електронної пошти, месенджерів (Viber та ін.).

Уповноважена особа деканату/інституту на електронному диску корпоративної електронної пошти створює папки з назвою шифру академічної групи здобувачів вищої освіти, завантажує електронні версії відомостей обліку успішності та надає доступ до папок голові комісії з захисту практики. Електронні версії відомостей обліку успішності надходять на електронну пошту голови комісії з захисту практики.

Після перевірки матеріалів практики керівником навчальної практики з психології та їх оцінювання практики з психології та їх оцінювання комісією із захисту практики голова комісії виставляє в електронній версії відомості обліку успішності оцінку за практику. Підсумкові оцінки за практику оголошують здобувачам вищої освіти в день проведення захисту її матеріалів онлайн.

Голова комісії з захисту практики не пізніше наступного дня після його проведення надсилає електронну версію відомості обліку успішності на електронну пошту деканату/директорату інституту. Оцінку за практику вносять до відомості обліку успішності, залікової книжки/індивідуального навчального плану здобувача вищої освіти після завершення дистанційного навчання.

Звітні матеріали практики в паперовому варіанті здобувачі вищої освіти подають на кафедру після завершення дистанційного навчання.

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ З ПСИХОЛОГІЇ ТА ОБСЯГ ЗВІТНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ

Навчальна практика з психології є початковим етапом практичного освоєння педагогічної професії. Практична діяльність здобувачів вищої освіти здійснюється за індивідуальним планом, який складається кожним студентом на початку практики і записується у щоденнику практики.

У індивідуальному плані потрібно відобразити такі види діяльності здобувача під час практики:

№ з/п	Зміст роботи	Форми й методи організації діяльності	Форма звіту
1.	Настановна конференція в університеті (мета, завдання і зміст навчальної практики з психології, вимоги до ведення документації, огляд новинок психологічної літератури). Психологічні вимоги до побудови розкладу уроків і організації різних форм шкільних занять. Проходження інструктажу з правил внутрішнього розпорядку, техніки безпеки і охорони праці. Ознайомлення з організацією освітнього процесу в закладі загальної середньої освіти, плануванням роботи та внутрішшкільним розпорядком (бесіда з директором або заступником директора закладу загальної середньої освіти). Складання індивідуального плану роботи студента на період навчальної практики з психології	Участь у настановній конференції	Фіксація інформації у щоденнику практики
2.	Відвідування уроків у класі. Вивчення організації уваги учнів на уроці	Відвідування уроків, спостереження, опрацювання літератури, складання протоколу спостережень	Запис у щоденнику Протокол спостережень
3.	Відвідування уроків у класі. Вивчення активізації пам'яті учнів на уроці.	Відвідування уроків, спостереження,	Запис у щоденнику

№ з/п	Зміст роботи	Форми й методи організації діяльності	Форма звіту
		опрацювання літератури, складання протоколу спостережень	Протокол спостережень
4.	Відвідування уроків у класі. Вивчення прийомів формування мислення учнів на уроці.	Відвідування уроків, спостереження, опрацювання літератури, складання протоколу спостережень	Запис у щоденнику Протокол спостережень
5.	Відвідування уроків у класі. Вивчення емоційно-вольових процесів учнів на уроці	Відвідування уроків, спостереження, опрацювання літератури, складання протоколу спостережень	Запис у щоденнику Протокол спостережень
6.	Відвідування уроків у класі. Спостереження за навчально-пізнавальними інтересами учнів під час уроку	Відвідування уроків, спостереження, опрацювання літератури, складання протоколу спостережень	Запис у щоденнику Протокол спостережень
7.	Відвідування уроків у класі. Аналіз взаємодії вчителя й учнів	Відвідування уроків, спостереження, опрацювання літератури, складання протоколу спостережень	Запис у щоденнику Протокол спостережень
8.	Відвідування уроків у класі. Вивчення організованості учнів під час уроку	Відвідування уроків, спостереження, опрацювання літератури, складання протоколу спостережень	Запис у щоденнику Протокол спостережень
9.	Вивчення та аналіз педагогічних прийомів активізації навчально-пізнавальної діяльності учнів під час уроку	Узагальнення спостережуваних явищ, опрацювання літератури, підготовка пам'ятки учневі з самоорганізації навчально-пізнавальної діяльності	Запис у щоденнику Пам'ятка учневі з самоорганізації навчально-пізнавальної діяльності під час уроку

№ з/п	Зміст роботи	Форми й методи організації діяльності	Форма звіту
10.	Добір методик для психологічної діагностики пізнавальних процесів та самодіагностика пізнавальної сфери	Опрацювання літератури, добір 2-3 методик психологічної діагностики пізнавальних сфери особистості, складання протоколу самодіагностики	Запис у щоденнику Методики психодіагностики Протоколи самодіагностики пізнавальних процесів
12.	Оформлення звіту та інших документів з практики. Участь у підсумковій конференції з практики. Захист звіту про навчальну практику з психології. Підбиття підсумків практики. Залік	Оформлення звітної документації практики Обговорення результатів практики.	Звіт про навчальну практику з психології Матеріали практики

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ

Матеріали навчальної практики з психології мають бути набрані на комп'ютері.

У щоденнику практики повинні бути :

відмітки про прибуття та вибуття з бази практики, засвідчені підписом керівника та печаткою закладу середньої освіти;

Календарний графік проходження практики, засвідчений підписом керівника та печаткою бази практики, у якому повинні бути відповідні записи :

- про організацію спостереження і бесід з адміністрацією закладу середньої освіти, класним керівником, вчителем;
- про відвідані уроки під час практики;
- підготовку та виконання завдань з психології;
- участь у консультаціях / конференціях тощо.

Робочі записи під час навчальної практики з психології, у яких деталізовано проведені види робіт та виконання завдань практики.

Індивідуальний план студента-практиканта. Він складається кожним студентом в перший день навчальної практики з психології після ознайомлення з класом, класним керівником, та розташовується у щоденнику практики.

Оформлення звіту здобувача вищої освіти повинне відповідати таким вимогам:

Звіт про практику повинен містити відомості про виконання

здобувачем освітнього ступеня «бакалавр» усіх завдань програми навчальної практики з психології. Обов'язковою є наявність висновків та пропозицій практиканта. Обсяг звіту складає 3-4 сторінки комп'ютерного набору.

Розділи й окремі питання звіту мають бути чітко визначені, викладені в логічній послідовності та конкретизовані.

Текст набирається на аркушах паперу стандартного формату А4 з використанням шрифтів текстового редактора Times New Roman, кеглем 14, інтервал 1 з дотриманням таких розмірів полів: верхнього і нижнього – 20 мм, лівого – 30 мм, правого – 15 мм;

Титульна сторінка оформлюється за встановленою формою (див. Додаток А).

Структура звіту:

- вступ (описати місце проходження практики, характеристику установи – бази практики);

- звіт про виконання завдань з психології, який повинен містити опис тих спостережень, які проводилися під час практики, узагальнені висновки про психологічну характеристику особливостей поведінки та навчально-пізнавальної діяльності учнів під час уроку; узагальнений опис методів діагностики та можливостей розвитку психічних процесів; узагальнений висновок про розвивальний вплив уроку на психічний розвиток учнів;

- підрозділ про дотримання правил охорони життя та здоров'я учасників освітнього процесу;

- висновки і пропозиції (сформулювати комплекс форм, методів, прийомів організації освітнього процесу, які студент-практикант визначив як найбільш ефективні для активізації та розвитку навчально-пізнавальної діяльності учня під час уроку, визначити напрямки особистісного та професійного саморозвитку на перспективу).

Звіт повинен бути підписаний на останній сторінці здобувачем освіти, на титульній — керівником практики від кафедри загальної та практичної психології із зазначенням оцінки за практику.

Звітну документацію здають у триденний термін після її завершення.

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ТА ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ З ПСИХОЛОГІЇ

При оцінюванні результатів практик враховується наступне:

- ступінь та якість виконання кожного завдання практики;
- якість оформлення звітної документації та своєчасність її подання;
- захист здобувачами вищої освіти навчальної практики з психології.

Оцінка *«відмінно» (90-100 балів)* — всі завдання практики виконано у повному обсязі, виявлено вміння здобувача застосовувати і творчо використовувати теоретичні знання з психології. Виявлено вміння застосовувати інноваційні технології пошуку, опрацювання інформації, продемонстровано активність та ініціативність під час виконання завдань практики. Звітна документація оформлена згідно з вимогами, подана у встановлений термін. У щоденнику студента-практиканта зафіксовано зміст роботи, проведеної впродовж періоду проходження практики.

Оцінка *«дуже добре» (82-89 балів)* — завдання виконані правильно, але недостатньо повно. Виявлено вміння застосовувати теоретичні знання з психології. Продemonстровано зацікавленість та активність, але не виявлено творчого, індивідуального підходу. Звітна документація оформлена згідно з вимогами, подана у встановлений термін. У щоденнику студента-практиканта зафіксовано зміст роботи, проведеної, впродовж усього періоду проходження практики.

Оцінка *«добре» (75-81 бал)* — завдання практики виконано, але неповно, під час їх виконання допускалися незначні помилки та огріхи. Звітна документація оформлена згідно з вимогами. У щоденнику студента-практиканта зафіксовано зміст роботи, проведеної впродовж періоду проходження практики.

Оцінка *«задовільно» (67-74 бали)* — завдання практики виконано у неповному обсязі, під час їх виконання завдань допускалися помилки. Звітна документація оформлена в неповному обсязі або з помилками. Щоденник оформлений некоректно.

Оцінка *«достатньо» (60-66 балів)* — завдання практики виконано не в повному обсязі та із значними помилками. Документація оформлена недбало та неповно. При оформленні щоденника допущені суттєві помилки.

Оцінка *«незадовільно» (менше 59)* — завдання не виконані, виявлено несформованість вміння виконувати пропоновані завдання. Звітна документація не оформлена або оформлена із суттєвими помилками.

Загальний розподіл балів за виконання завдань навчальної практики з психології

Навчальна практика з психології здобувачів вищої освіти оцінюється за 100-бальною шкалою за таким розподілом балів:

Вид роботи	Бали
Ведення щоденника практики	10
Участь здобувачів вищої освіти в обговоренні окремих фактів поведінки і діяльності учнів під час уроку та їх інтерпретації, спостережуваних проявів психічних явищ із керівником від кафедри загальної та практичної психології та здобувачами вищої освіти у процесі навчальної практики з психології	5
Виконання індивідуальних завдань практики	70
Відповідність звіту програмовому змісту діяльності практиканта, якість його оформлення	10
Захист навчальної практики з психології	5
Разом	100

Критерії оцінювання щоденника практики і звіту про навчальну практику з психології (по 10 балів)

Високий рівень (9–10 балів). Здобувач вищої освіти дотримується вимог до оформлення щоденника практики й звіту, самостійно й регулярно заповнює щоденник навчальної практики з психології, повно й вичерпно аналізує свою діяльність під час практики; вправно формулює зміст діяльності, яку здійснював; наводить доречні аргументи, теоретичні заваги підкріплює переконливими й конкретизованими прикладами та аналізом спостережуваних ситуацій, які виникали під час організації освітнього процесу, висловлює свої пропозиції щодо розвивального впливу уроку; послуговується нормативною термінологією освітньої галузі та термінологічним апаратом психології; розвиток думки (логічність і послідовність викладу) є цілісним, послідовним і несуперечливим; висловлювання органічні, пов'язані із сформульованими висновками, аргументами й прикладами; записи відзначаються багатством слововживання й дотриманням норм сучасної української літературної мови. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності та подає вчасно звітну документацію.

Достатній рівень (7,5–8,9 бали). Здобувач вищої освіти дотримується вимог до оформлення щоденника практики й звіту, самостійно й регулярно заповнює щоденник навчальної практики з психології, повно й вичерпно аналізує свою діяльність під час практики; формулює зміст діяльності, яку здійснював; наводить доречні аргументи,

теоретичні завваги переважно підкріплює переконливими й конкретизованими прикладами, однак подеколи відсутній аналіз спостережуваних ситуацій, які виникали під час організації освітнього процесу, не завжди висловлює власні пропозиції щодо посилення розвивального впливу уроку; переважно послуговується нормативною термінологією освітньої галузі та термінологічним апаратом психології, однак трапляються окремі помилкові терміновживання; розвиток думки (логічність і послідовність викладу) є цілісним, послідовним і несуперечливим; висловлювання органічні, пов'язані із сформульованими висновками, аргументами й прикладами. У матеріалах практики наявні поодинокі орфографічні, пунктуаційні й стилістичні помилки. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності та подає вчасно звітну документацію.

Середній рівень (6,0–7,4 бали). Здобувач вищої освіти частково дотримується вимог до оформлення щоденника практики й звіту, самостійно, але не надто регулярно заповнює щоденник навчальної практики з психології, не достатньо повно й вичерпно аналізує свою діяльність під час практики; формулює зміст діяльності, яку здійснював; наводить доречні аргументи, однак теоретичні завваги не завжди підкріплює переконливими й конкретизованими прикладами, немає аналізу спостережуваних ситуацій, які виникали під час організації освітнього процесу, не завжди висловлює власні пропозиції для посилення розвивального впливу уроку; наявні порушення у послуговуванні нормативною термінологією освітньої галузі та термінологічним апаратом психології; розвиток думки (логічність і послідовність викладу) не завжди цілісний, послідовний і несуперечливий. У матеріалах практики наявні орфографічні, пунктуаційні й стилістичні помилки. Здобувач не вчасно подав звітну документацію.

Початковий рівень (менше ніж 6 бали). Показники нижчі ніж ті, які відповідають середньому рівню.

Критерії оцінювання участі в обговоренні окремих фактів поведінки і діяльності учнів під час уроку та їх інтерпретації, спостережуваних проявів психічних явищ із керівником з психології та здобувачами вищої освіти у процесі навчальної практики з психології (5 балів)

Високий рівень (4,5–5 балів). Здобувач вищої освіти повсякчас бере активну участь в обговоренні окремих фактів поведінки і діяльності

учнів під час уроку та їх інтерпретації, спостережуваних проявів психічних явищ з керівником практики від кафедри загальної та практичної психології й здобувачами вищої освіти у процесі навчальної практики з психології; послуговується нормативною термінологією психології; дотримується принципів логічності й послідовності у висловлюваннях; кваліфіковано відповідає на поставлені запитання; вміє обґрунтовувати свою думку; наводить аргументовані докази стосовно відстоювання своєї позиції; у мовленні дотримується норм сучасної української літературної мови тощо.

Достатній рівень (3,8–4,4 бали). Здобувач вищої освіти бере активну участь в обговоренні окремих фактів поведінки і діяльності учнів під час уроку та їх інтерпретації, спостережуваних проявів психічних явищ з керівником практики від кафедри загальної та практичної психології й здобувачами вищої освіти у процесі навчальної практики з психології; переважно послуговується нормативною термінологією психології; переважно дотримується принципів логічності й послідовності у висловлюваннях; відповідає на поставлені запитання; вміє обґрунтовувати свою думку; переважно наводить аргументовані докази стосовно відстоювання своєї позиції; у мовленні наявні поодинокі порушення норм сучасної української літературної мови тощо.

Середній рівень (3,0–3,7 бали). Здобувач вищої освіти бере не досить активну участь в обговоренні окремих фактів поведінки і діяльності учнів під час уроку та їх інтерпретації, спостережуваних проявів психічних явищ з керівником практики від кафедри загальної та практичної психології й здобувачами вищої освіти у процесі навчальної практики з психології; наявні порушення термінології психології; порушує принципи логічності й послідовності у висловлюваннях; не завжди відповідає на поставлені запитання; подеколи не може обґрунтувати свою думку; у мовленні наявні порушення норм сучасної української літературної мови тощо.

Початковий рівень (менше ніж 3 бали). Показники нижчі ніж ті, які відповідають середньому рівню.

Критерії оцінювання індивідуальних завдань практики

У процесі оцінювання протоколів вивчення організованості учня під час уроку/ спостереження за навчально-пізнавальними інтересами учня під час уроку/ аналізу взаємодії вчителя і учня/вивчення проявів емоційно-вольових і пізнавальних процесів учнів і можливості їх розвитку під час уроку (**по 8 балів кожен**) звертається увага на таке:

Високий рівень (7,2 - 8 балів) – підготовлений здобувачем протокол за структурою та змістом відповідає пропонованій орієнтовній схемі, віддзеркалює здійснену здобувачем роботу з вивчення психологічних особливостей учнів, віддзеркалює основні результати психологічного спостереження за поведінкою та діяльністю учнів на уроці. Зроблені здобувачем висновки логічні, ґрунтовні, викладені послідовно та містять опис основних особливостей взаємодії учня та вчителя/проявів організованості учня/його навчально-пізнавальних інтересів під час уроку/проявів емоційно-вольових процесів, зазначено основні розвивальні впливи вчителя на учнів. Загалом, складений здобувачем протокол засвідчує вільне володіння психологічними поняттями та категоріями, розуміння ним основних психологічних закономірностей спілкування, навчання, динаміки психічного розвитку та демонструє здатності здобувача в їх реалізації в освітньому процесі. Здобувач вживає мовні засоби відповідно до норм української літературної мови, дотримується принципів академічної доброчесності.

Достатній рівень (6-7,1 бали) – підготовлений здобувачем протокол за структурою та змістом відповідає пропонованій орієнтовній схемі, віддзеркалює здійснену здобувачем роботу з вивчення психологічних особливостей та проявів поведінки учнів, віддзеркалює основні результати психологічного спостереження за поведінкою та діяльністю учнів на уроці, хоча містить неточності та незначні помилки у викладі основних результатів психологічних спостережень. Зроблені здобувачем висновки логічні, ґрунтовні, викладені послідовно та містять опис основних особливостей взаємодії учня та вчителя/проявів організованості учня/його навчально-пізнавальних інтересів під час уроку/проявів емоційно-вольових процесів, хоча і містять окремі неточності та огріхи змістового характеру, виокремлено лише деякі їх особливості та закономірності розвивального впливу уроку. Загалом, складений здобувачем протокол засвідчує володіння основними психологічними поняттями та категоріями, розуміння ним основних психологічних закономірностей динаміки психічного розвитку, але недостатньо демонструє здатності здобувача в їх реалізації в освітньому процесі. При підготовці протоколу здобувач припускався окремих огріхів у використанні психологічної термінології, допустив незначні стилістичні та граматичні помилки. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.

Середній рівень (4,8 – 5,9 балів) – підготовлений здобувачем протокол за структурою та змістом частково відповідає пропонованій

орієнтовній схемі, недостатньо віддзеркалює здійснену здобувачем роботу вивчення психологічних особливостей та проявів поведінки учнів; викладі основних результатів психологічних спостережень подано частково з суттєвими огріхами. Зроблені здобувачем висновки містять загальну інформацію про особливості взаємодії учня та вчителя/проявів організованості учня/його навчально-пізнавальних інтересів під час уроку/проявів емоційно-вольових процесів, не виокремлено у висновках до протоколу основні особливості та психологічні закономірності навчання і спілкування та динаміки психічного розвитку. Загалом, складений здобувачем протокол засвідчує часткове розуміння здобувачем сутності спостережуваних психічних явищ у поведінці та діяльності учня під час уроку, недостатню обізнаність здобувача у можливостях розвивального впливу уроку. Містить значну кількість помилок, неточностей та огріхів як мовно-стилістичних і у використанні психологічної термінології. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.

Початковий рівень (менше ніж 4,8 бали). Показники нижчі ніж ті, які відповідають середньому рівню: зміст та структура протоколу спостережень не відповідають пропонованій схемі, неповні або відсутні висновки тощо.

**Критерії оцінювання Пам'ятки учневі з самоорганізації
навчально-пізнавальної діяльності під час уроку, укладеної за
результатами вивчення та аналізу педагогічних прийомів
активізації пізнавальної діяльності під час уроку
(7 балів):**

Високий рівень (6,3-7 балів) — зміст Пам'ятки учневі з самоорганізації навчально-пізнавальної діяльності під час уроку віддзеркалює специфіку навчально-пізнавальної діяльності; сформульовані рекомендації учням свідчать про розуміння здобувачем сутності кожного з прийомів навчально-пізнавальної діяльності, психологічні законів та механізмів самоуправління пізнавальною діяльністю. При укладанні Пам'ятки здобувачем враховані вікові особливості сприймання інформації. Структура та оформлення Пам'ятки відповідає всім вимогам до її складання. При формулюванні рекомендації здобувач вживає мовні засоби відповідно до норм української літературної мови, виявляє креативність. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.

Достатній рівень (5,2-6,2 бали) — зміст Пам'ятки учневі з

самоорганізації навчально-пізнавальної діяльності під час уроку віддзеркалює специфіку навчально-пізнавальної діяльності; при формулюванні рекомендацій учням подекуди здобувачем допускає незначні неточності, хоча загалом розуміється на прийомах навчально-пізнавальної діяльності, психологічних законах та механізмах самоуправління пізнавальною діяльністю. При укладанні Пам'ятки здобувачем враховані вікові особливості сприймання інформації. Пам'ятка достатня за обсягом, лаконічна. При формулюванні рекомендацій здобувач подекуди порушує норми української літературної мови, допускає окремі огріхи у використанні психологічної термінології. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.

Середній рівень (4,2 – 5,1 балів) — зміст Пам'ятки учневі з самоорганізації навчально-пізнавальної діяльності під час уроку лише частково віддзеркалює специфіку навчально-пізнавальної діяльності; сформульовані рекомендації учням поверхові, загальні і не відображають розуміння здобувачем основних психологічних прийомів навчально-пізнавальної діяльності, психологічні законів та механізмів самоуправління пізнавальною діяльністю, стосуються здебільшого організації робочого місця та режиму дня учня. При укладанні Пам'ятки недостатньо враховані вікові особливості сприймання інформації. Пам'ятка містить значну кількість помилок, неточностей та огріхів як мовно-стилістичних і у використанні психологічної термінології. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.

Початковий рівень (менше ніж 4,2 бали) — зміст, структура та технічні вимоги до оформлення Пам'ятки лише частково відповідають вимогам до складання пам'ятки, виявлено академічну недоброчесність здобувача.

Критерії оцінювання добору методів діагностики психічних процесів та здійсненої самодіагностики (7 балів):

Високий рівень (6,3-7 балів) – здобувачем відібрано зазначену у завданні кількість психодіагностичного інструментарію для діагностики одного з психічних процесів. При укладанні протоколу самодіагностики зазначено назви методик, коректно зроблені покликання на інформаційні джерела, якими послуговувався здобувач. Повно, послідовно описано хід самодіагностики, правильно подано бланк відповіді, правильно здійснено обробку та інтерпретацію результатів діагностики. Здобувач

володіє психологічною термінологією та зумів сформулювати рекомендації з розвитку з врахуванням отриманих результатів психологічної діагностики. Здобувач вживає мовні засоби відповідно до норм української літературної мови, дотримується принципів академічної доброчесності.

Достатній рівень (5,2-6,2 бали) – здобувачем відібрано зазначену у завданні кількість психодіагностичного інструментарію для діагностики одного з психічних процесів. При укладанні протоколу самодіагностики зазначено назви методик, коректно зроблені покликання на інформаційні джерела, якими послуговувався здобувач. Неповно описано хід самодіагностики, правильно подано бланк відповіді, при обробці та інтерпретації результатів діагностики здобувач допустився незначних неточностей та оргіхів. Здобувач загалом володіє психологічною термінологією, при формулюванні рекомендацій з розвитку психічного процесу неповністю врахуванні отримані результатів психологічної діагностики. Подеколи порушує норми української літературної мови. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.

Середній рівень (4,2 – 5,1 балів) – здобувачем обрано недостатню кількість психодіагностичного інструментарію для діагностики одного з психічних процесів. При укладанні протоколу самодіагностики не зазначено назви методик, некоректно зроблені/не зроблено покликання на інформаційні джерела, якими послуговувався здобувач. Опис ходу самодіагностики хаотичний, неповний, бланк відповіді містить похибки, при обробці та інтерпретації результатів діагностики здобувач допустився значних неточностей та помилок. Здобувач не виявив володіння психологічною термінологією, рекомендації з розвитку психічного процесу не сформульовані або не врахуванні отримані результатів психологічної діагностики. Порушує норми сучасної української літературної мови. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.

Початковий рівень (менше ніж 4,2 бали) – підібраний психодіагностичний інструментарій не відповідає завданню або стосується діагностики різних психічних процесів, відсутні їх опис, покликання на інформаційні джерела; відсутні кілька складових протоколу самодіагностики.

Критерії оцінювання захисту навчальної практики з психології (5 балів)

Високий рівень (4,5–5 балів). Здобувач вищої освіти повно й вичерпно аналізує діяльність, яку здійснював під час практики; послуговується термінологією психології; дотримується принципів логічності й послідовності у висловлюваннях; бере активну участь в обговоренні звітів інших здобувачів; кваліфіковано відповідає на поставлені запитання; демонструє презентацію звітних матеріалів тощо.

Достатній рівень (3,8–4,4 бали). Здобувач вищої освіти достатньо повно й вичерпно аналізує діяльність, яку здійснював під час практики; послуговується термінологією психології, однак допускає окремі неточні формулювання, які самостійно виправляє після спрямувальних питань; переважно дотримується принципів логічності й послідовності у висловлюваннях; бере участь в обговоренні звітів інших здобувачів; кваліфіковано відповідає на поставлені запитання, однак з окремими неточностями тощо.

Середній рівень (3,0–3,7 бали). Здобувач вищої освіти недостатньо повно й вичерпно аналізує діяльність, яку здійснював під час практики; допускає помилки у використанні термінології психології; частково порушує принципи логічності й послідовності у висловлюваннях, не досить активний в обговоренні звітів інших здобувачів; допускає помилки у відповідях на поставлені запитання тощо.

Початковий рівень (менше ніж 3 бали). Показники нижчі ніж ті, які відповідають середньому рівню.

ПОРЯДОК ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

Після закінчення терміну навчальної практики з психології здобувачі вищої освіти звітують про виконання програми практики. Формою звітності за практику є письмовий звіт. Письмовий звіт разом з іншими документами (щоденник, протоколи спостережень та ін.) подається у друкованому вигляді на перевірку керівнику практики від кафедри загальної та практичної психології. Щоденник практики — основний документ, що відображає поточну діяльність студента, етапи виконання завдань. Щоденник є частиною звіту студента. Звітні матеріали навчальної практики з психології (щоденник, звіт) зберігаються упродовж трьох років.

Звіт з практики захищається здобувачем на комісії, призначеній керівником практики факультету/інституту. До складу комісії входять:

керівник практики від кафедри загальної та практичної психології, за можливості, від бази практики, а також викладачі психології. Комісія оцінює результати практики здобувачів у терміни, встановлені відповідним наказом про проведення практики здобувачів в університеті впродовж десяти днів навчальних занять після завершення практики.

Залік (100 балів)

Залік з навчальної практики з психології виставляють на основі аналізу звітної документації, спостережень за роботою здобувача у процесі навчальної практики з психології, звіту і захисту навчальної практики з психології.

Якщо здобувач не виконав завдання навчальної практики з психології або виконав їх менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Підсумковий рейтинг з навчальної практики з психології

Рейтингова оцінка з кредитного модуля	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A (відмінно)	зараховано
82-89	B (дуже добре)	
75-81	C (добре)	
67-74	D (задовільно)	
60-66	E (достатньо)	
35-59	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)	не зараховано
34 і менше	F (незадовільно з обов'язковим проведенням додаткової роботи щодо вивчення навчального матеріалу кредитного модуля)	

Академічна доброчесність. Дотримання академічної доброчесності регулюється Кодексом академічної доброчесності Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (нова редакція) та Положенням про дотримання академічної доброчесності науково-педагогічними працівниками, науковими працівниками та здобувачами вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (нова редакція).

Очікується, що звітні матеріали навчальної практики з психології будуть оригінальними міркуваннями здобувачів вищої освіти. Відсутність покликань на використані джерела, зокрема, використання ІІІ, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших здобувачів становлять, але не обмежують приклади можливої академічної недоброчесності. Списування під час підготовки звітних матеріалів навчальної практики з психології заборонено. Виявлення ознак академічної недоброчесності у звітних матеріалах здобувачів та фактів списування є підставою для їх незарахування викладачем (незалежно від масштабів плагіату чи обману).

ТЕХНІКА БЕЗПЕКИ ТА ОХОРОНА ПРАЦІ В ПЕРІОД НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ З ПСИХОЛОГІЇ

Навчальна практика з психології здобувачів вищої освіти університету проводиться на базах практики (зкладах загальної середньої освіти), які відповідають вимогам нормативно-правових актів з охорони праці. До початку проведення практики проводять обстеження робочих місць практикантів – здобувачів вищої освіти. Обов'язковою умовою допущення здобувачів вищої освіти до практики є проходження ними вступного інструктажу з охорони праці та оформлення його в журналі реєстрації з підписами особи, яка проводила інструктаж та особи, яку інструктували.

Після прибуття на базу навчальної практики з психології практиканту повинні бути забезпечені нормальні умови праці. Зокрема, здобувачі вищої освіти повинні:

- отримати вступний інструктаж з охорони праці та первинний інструктаж на робочому місці та поставити підпис у відповідних журналах інструктажу;
- знати і належним чином виконувати свої посадові обов'язки, інструкції з охорони праці, охорони життя і здоров'я учнів;
- забезпечувати режим дотримання норм і правил з охорони праці під час організації спостережень за діяльністю учнів;
- мати чітке уявлення про небезпечні і шкідливі фактори, пов'язані з виконанням робіт і знати основні способи захисту від їх впливу;
- керуватися в роботі правилами внутрішнього трудового розпорядку закладу загальної середньої освіти;
- дотримуватися режиму праці та відпочинку, який визначається графіком роботи;
- дбати про особисту безпеку і здоров'я, а також про безпеку учнів у процесі виконання завдань практики або під час знаходження на території закладу освіти;
- дотримуватися правил особистої гігієни та санітарії;
- при пересуванні територією і в приміщеннях закладу загальної середньої освіти користуватися тільки встановленими проходами;
- знати вимоги електро- і пожежобезпеки і вміти користуватися засобами пожежогасіння;
- вміти надавати домедичну допомогу потерпілому;

— виконувати режими праці та відпочинку, встановлені в закладі загальної середньої освіти;

— оперативно повідомляти про всі несправності обладнання, виявлені в процесі навчальної практики, про ситуацію, що загрожує життю і здоров'ю людей, про кожен нещасний випадок або про погіршення свого здоров'я учасників освітнього процесу;

— знати номери телефонів виклику екстрених служб (пожежної охорони, швидкої медичної допомоги і т. д.).

Здобувач вищої освіти повинен знати, що при виконанні професійних обов'язків на нього можуть впливати такі шкідливі або небезпечні фактори:

- висока психофізіологічна напруга;
- висока концентрація уваги;
- небезпека ураження електрострумом;
- небезпека виникнення загорань та пожеж;
- порушення параметрів мікроклімату, передбачених для навчальних приміщень;
- висока щільність епідемічних контактів;
- довготривалі статичні навантаження.

Здобувач вищої освіти повинен виконувати тільки ту роботу, яка передбачена програмою навчальної практики з психології.

У разі залучення здобувача вищої освіти до робіт, які не передбачені програмою навчальної практики з психології, йому слід негайно доповісти про це керівнику практики.

Здобувач вищої освіти несе особисту відповідальність за порушення правил безпеки, вимог охорони праці і санітарно-гігієнічних правил. Він зобов'язаний дотримуватися протипожежного режиму в освітній установі, правил пожежної безпеки, знати місця розташування первинних засобів пожежогасіння, а також порядок дій при виникненні пожежі або іншої НС, напрямок евакуації, вміти користуватися первинними засобами пожежогасіння.

Не допускається виконувати роботу, перебуваючи у стані алкогольного сп'яніння або у стані, викликаному вживанням наркотичних речовин, психотропних, токсичних або інших одурманюючих речовин, а також розпивати спиртні напої, вживати наркотичні засоби, психотропні, токсичні чи інші одурманюючі речовини на робочому місці або на території закладу освіти.

При роботі необхідно дотримуватися наступних заходів безпеки від ураження електричним струмом:

— не торкатися до відкритих і неогороджених струмоведучих частин електроприладів, комп'ютерного обладнання та оргтехніки, до оголених або з пошкодженою ізоляцією проводів;

— не включати в електромережу і не відключати прилади мокрими і вологими руками;

— дотримуватися послідовності включення і виключення приладів, не порушувати технологічні процеси;

— не залишати включені в електромережу прилади без нагляду, включаючи ТЗН, персональний комп'ютер та іншу оргтехніку;

— не пересувати включені в електричну мережу прилади, включаючи ТЗН, персональний комп'ютер та іншу оргтехніку;

— не складати на електроприлади папір, речі та інші предмети;

— не проводити вимикання пристроїв ривком за шнур живлення;

— не намагатися виконати ремонт включеного в мережу електрообладнання;

— не згинати і не затискувати електричні з'єднувальні кабелі, дроти (шнури).

Дотримання правил поведінки в аварійних ситуаціях

Не допускається приступати до виконання роботи у разі поганого самопочуття або раптової хвороби.

У разі отримання травми здобувач вищої освіти зобов'язаний припинити роботу, покликати на допомогу, скористатися аптечкою першої допомоги і звернутися до медичного пункту. При отриманні травми іншим працівником необхідно надати йому першу домедичну допомогу. За необхідності, викликати швидку медичну допомогу за телефоном 103 і повідомити про факт травмування. Забезпечити до початку розслідування збереження обстановки на місці події, а якщо це неможливо (існує загроза життю і здоров'ю оточуючих) – фіксування обстановки шляхом складання схеми, протоколу, фотографування або іншим методом.

У разі появи задимлення або загоряння негайно припинити роботу, відключити у щитку відповідне електрообладнання, евакуювати дітей з кабінету до безпечного місця, сповістити голосом про пожежу і вручну задіяти автоматичну пожежну сигналізацію (АПС), викликати пожежну охорону за телефоном 101, повідомити про це адміністрацію закладу освіти. При відсутності явної загрози життю вжити заходів до ліквідації пожежі за допомогою первинних засобів пожежогасіння.

При використанні вогнегасників не можна направляти в бік людей струмінь вуглекислоти і порошку. При користуванні вуглекислотним

вогнегасником, щоб уникнути обмороження не братися рукою за розтруб вогнегасника. При загорянні електроустаткування для його гасіння слід застосовувати тільки вуглекислотні або порошкові вогнегасники.

У разі загрози або виникнення осередку небезпечного впливу техногенного характеру, слід керуватися відповідними інструкціями про порядок дій та Планом евакуації.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Дуткевич Т.В. Загальна психологія. Теоретичний курс: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2022. 388 с.
2. Дуткевич Т.В. Теорія і практика розвивально-корекційної роботи психолога (Теоретичний курс) : навч. посіб. Київ: КНТ, 2017. 265 с.
3. Дуткевич Т.В., Савіцька О.В. Навчально-дослідницькі завдання з психології освіти: навчально-методичний посібник. Київ: КНТ, 2024. 324 с.
4. Загальна психологія : навч. посібник / Т. Б. Поясок [та ін.] ; Кременчуц. нац. ун-т ім. М. Остроградського, Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т». Харків : ФОП Бровін О. В., 2023. 396 с.
5. Загальна психологія: підручник / за заг. ред. академіка С.Д. Максименка. 4-те вид., переробл. і доп. Том 1. Київ: Видавництво Людмила, 2025. 568 с.
6. Максименко С. Д. Загальна психологія. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 272 с.
7. Москалець В.П. Загальна психологія : підручник. Київ : Ліра-К, 2020. 564 с.
8. Приходько Ю. О., Юрченко В. І. Психологічний словник-довідник : навч. посіб., 4-те вид., випр. і доп. Київ : Каравела, 2020. 418 с.
9. Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)»: наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 23.12.2020 р. № 2736-20. URL: <https://cutt.ly/OEcaNPD>
10. Савчин Мирослав Загальна психологія: підручник. Київ: ВЦ:Академія, 2020. 344 с.
11. Сергієнкова О. В. Столярчук О. А., Коханова О. П., Пасєка О. В. Загальна психологія. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 296 с.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 27.06.2026 р. URL : <https://salo.li/FD4A845>
2. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. №2145-VIII. Дата оновлення: 01.01.2026 р. URL : <https://cutt.ly/qR66DBT>
3. Дуткевич Т.В., Савіцька О.В. Навчально-дослідницькі завдання з психології освіти: навч.-метод. посіб. Київ: КНТ, 2024. 342 с.
4. Москальова А.С. Методи психодіагностики в навчально-виховному процесі: навч. посіб. Київ: УМО НАПН України. 2014. 360 с.
5. Навчальна психолого-педагогічна практика. Педагогічна компонента: методичні рекомендації для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань А Освіта / уклад. О. М. Павлюк. Лубни, 2026. 50 с.
6. Навчально-ознайомча практика [Електронний ресурс] : електрон. метод. рекомендації до проведення практики для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти / укладачі: Н.В. Артюхіна, О.С. Данилова, С.А. Швайкін. Одеса: Одес. нац. ун-т ім. І.І. Мечникова, 2024. 30 с.
7. Організація дистанційного навчання у школі: методичні рекомендації/ МОН України, 2020.
8. Організація освітнього процесу із застосуванням технологій дистанційного навчання (з досвіду роботи педагогів Кіровоградської області): методичні рекомендації / за заг. ред. О.Литвиненко. Кропивницький: КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського», 2021. 72 с.
9. Психологічний супровід взаємодії суб'єктів освітнього простору: навчально-методичний посібник / колектив авторів, за науковою редакцією академіка НАПН України С.Д. Максименка. Київ: Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2023. 81 с.
10. Психолого-педагогічна практика : методичні рекомендації до вивчення освітнього компонента. Луцьк : ВНУ імені Лесі Українки, 2024. 26 с.
11. Садова Т.А., Георгян Н.М. Діагностика навчально-пізнавальної діяльності студентів закладу вищої освіти: навчально-методичний посібник. Слов'янськ, 2019. 87 с.
12. Терещенко Л.А., Кесьян Т.В. Психологічна діагностика взаємодії суб'єктів освітнього простору: методичні рекомендації. Київ: Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2023. 63 с.
13. Халік О.О. Практика в педагогічному ВНЗ: завдання з психології: навчально-методичний посібник. Кривий Ріг, 2015. 169 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Схема звіту про навчальну практику з психології

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана
Огієнка

ЗВІТ
про навчальну практику з психології
здобувача(ки) вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня освіти
галузі знань А Освіта
спеціальності А4 Середня освіта (за предметними
спеціальностями)
освітньо-професійної програми _____

Прізвище Ім'я По батькові

База практики:

_____ Терміни проходження:

Керівник практики від кафедри
загальної та практичної психології

_____ Оцінка _____

Кам'янець-Подільський, _____ р.

ВСТУП

1. Місце проходження практики (місто, установа).
2. Характеристика установи-бази практики (тривалість існування, категорія, спеціалізація).

I. Вивчення навчально-пізнавальної діяльності учнів під час уроку:

1. Розвитку яких професійних компетентностей сприяла практика?
2. Які психологічні спостереження провів(ла) під час практики? Які індивідуальні завдання виконував(ла) під час практики?
3. Які вікові особливості взаємодії учня з іншими учасниками освітнього процесу, зокрема з педагогом, Вами виявлено?
4. Які прояви навчально-пізнавальних інтересів учнів на уроці Ви спостерігали?
5. Які особливості поведінки та діяльності учнів під час уроку Ви можете виокремити? Чим вони зумовлені?
6. Які прийоми організації уваги учнів на уроці Ви спостерігали? Які вікові та індивідуальні особливості уваги учнів на уроці Ви спостерігали?
7. Які прийоми та способи активізації мнемічних процесів учнів на уроці використовував педагог? Які вікові та індивідуальні особливості пам'яті учнів на уроці Ви спостерігали?
8. Перерахуйте ті прийоми формування мислення учнів на уроці, які Ви спостерігали під час практики.
9. Як вчитель враховував/використовував/впливав на емоційний стан учнів під час уроку? Вкажіть способи, прийоми розвитку волі учнів на уроці, які Ви спостерігали під час практики.
10. В який спосіб педагог може здійснювати керівництво навчально-пізнавальною діяльністю учнів? Яким прийомам навчально-пізнавальної діяльності слід навчити учнів?
11. В чому особливість та можливості психологічної діагностики в педагогічній діяльності? З якою метою її повинен здійснювати педагог?
12. Як урок впливає на психічний та особистісний розвиток учнів? Відповідь аргументуйте.

II. Зазначте труднощі, які виникали під час виконання завдань з психології та способи їх вирішення, які Ви використовували.

III. Як забезпечували виконання вимог правил з охорони праці та безпеки життєдіяльності учасників освітнього процесу?

IV. Висновки та пропозиції за результатами практики.

Дата

Підпис практиканта

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет
імені Івана Огієнка

ЩОДЕННИК ПРАКТИКИ

_____ (вид і назва практики)

здобувача вищої освіти _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

Факультет _____

Кафедра _____

Рівень вищої освіти _____

Освітня програма _____

Спеціальність _____
(назва)

_____ курс, група _____

20__/20__ н.р.

Здобувач вищої освіти _____
(прізвище, ім'я, по батькові)
прибув на підприємство, організацію, установу _____

Печатка
підприємства, організації, установи « ____ » _____ 20 ____ року

(підпис)

(посада, прізвище та ініціали відповідальної особи)

Вибув з підприємства, організації, установи _____

Печатка
Підприємства, організації, установи « ____ » _____ 20 ____ року

(підпис)

(посада, прізвище та ініціали відповідальної особи)

Здобувач вищої освіти _____
(прізвище, ім'я, по батькові)
прибув на підприємство, організацію, установу _____

Печатка
підприємства, організації, установи « ____ » _____ 20 ____ року

(підпис)

(посада, прізвище та ініціали відповідальної особи)

Вибув з підприємства, організації, установи _____

Печатка
Підприємства, організації, установи « ____ » _____ 20 ____ року

(підпис)

(посада, прізвище та ініціали відповідальної особи)

Календарний графік проходження практики

[illegible]

This image shows a full page of blank white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page, providing a guide for writing. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Відгук і оцінка роботи здобувача вищої освіти на практиці

(назва підприємства, організації, установи)

[illegible]

РЕКОМЕНДОВАНА ОЦІНКА « »

Керівник практики від підприємства,
організації, установи _____

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Печатка

«_____» _____ 20__ року

[illegible][illegible]

Оцінка: за національною шкалою _____
(словами)

за шкалою ECTS _____

[illegible]

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ З ПСИХОЛОГІЇ

Завдання 1

Аналіз взаємодії вчителя та учня

Протокол № 1,

Складений здобувачем вищої освіти _____ групи _____

Дата _____ Школа _____ Клас _____

Урок з предмету _____

Номер уроку у розкладі _____ попередній урок _____

Схема спостереження:

№ з/п	Спостережувані явища	Фіксація проявів на уроці
1.	Звертання до вчителя: <u>(проаналізувати частоту та зміст звертань учнів до вчителя під час уроку)</u> — власні запитання до навчального матеріалу; — прохання уточнити, пояснити; — прохання роз'яснення про оцінку; — за дозволом; — інше	
2.	Реакція на звертання вчителя: <u>(проаналізувати реакцію учнів на звертання вчителя під час уроку)</u> — виконання інструкції, настанови; — протест, опір; — зовнішня згода і невиконання; — емоційна реакція (позитивна, негативна); — інше	
3.	Звертання до однокласників: <u>(проаналізувати частоту та зміст звертань учнів до однокласників під час уроку)</u> — доброзичливе; — агресивне; — з порушенням дисципліни на уроці (підказки, списування, розмови тощо); — конфлікти з учителем; — конфлікти з однокласниками; — інше	

№ з/п	Спостережувані явища	Фіксація проявів на уроці
4.	Проаналізуйте роботу вчителя з учнями у classroom: — як часто оновлюються завдання; — який тип завдань переважає; — скільки часу займає виконання завдання в учнів? — чи передбачена спільна робота учнів привиконанні завдань? як вона організована; — інше	
4.	Висновки та психологічні роздуми	

Завдання 2
Спостереження за навчально-пізнавальними інтересами учнів
під час уроку
Протокол № 2,

Складений здобувачем вищої освіти _____ групи _____

Дата _____ Школа _____ Клас _____

Урок з предмету _____

Номер уроку у розкладі _____ попередній урок _____

Схема спостереження:

№ з/п	Прояви пізнавальних інтересів	Характеристика поведінки учнів
1.	Що на уроці викликає емоційний відгук? (постановка запитань, проблемні запитання, виклик до дошки, оцінювання відповідей інших учнів тощо)	
2.	Зосередженість на виконанні завдань (висока / середня / низька) (описати групи учнів з різним рівнем зосередженості)	
3.	Прагнення взяти участь в обговоренні проблемних запитань (яка частина класу бере участь в обговоренні / як часто одні й ті ж учні беруть участь в обговоренні / чи є учні, які не беруть участі в обговоренні)	
4.	Активність учнів на уроці (висока / середня / низька)	
5.	Наявність запитань до вчителя чи до однокласників (які ставляться запитання)	
6.	Реакція на успіхи та невдачі власні та однокласників (радість / смуток / розпач / байдужість)	
7.	Висновок та психологічні роздуми	

Завдання 3
Вивчення організованості учнів під час уроку
Протокол № 3,

Складений здобувачем вищої освіти _____ групи _____

Дата _____ Школа _____ Клас _____

Урок з предмету _____

Номер уроку у розкладі _____ попередній урок _____

Схема спостереження:

№ з/п	Назва ситуації	Тривалість включення в діяльність (швидко / повільно / середній рівень)	Час виконання завдання (швидко / повільно / середній рівень)	Кількість відволікань за час виконання завдання (висока / середня / низька)	Зміст відволікань (розмова з сусідом, погляд у вікно, інші (вказати які) тощо)
1.	Підготовка робочого місця до уроку				
2.	Виконання письмового завдання на уроці				
3.	Діяльність під час відповідей інших учнів				
4.	Усна відповідь				
5.	Висновки та психологічні роздуми				

Завдання 4

Вивчення організації уваги учнів на уроці

Мета: навчитися виявляти властивості уваги учнів і аналізувати прийоми її активізації.

Вивчення організації уваги учнів на уроці провести за такою схемою:

1. Як вчитель переключав увагу учнів після перерви на зміст уроку? Які методи та прийоми ним були використані? Як формулюється мета діяльності на уроці?
2. Як організована зміна видів діяльності учнів на уроці?
3. Як на уроці створюється установка бути уважним?
4. Прояви уваги учнів під час уроку: стійкість, зосередженість, інтенсивність, розподіл, переключення.
5. Як враховувалися індивідуальні особливості уваги учнів на уроці?
6. Як побудована робота учнів, у яких спостерігаються стійкі недоліки уваги?
7. Висновки та психологічні роздуми

Заповнити протокол за такою формою:

Протокол № 4

Вивчення організації уваги учнів на уроці

Складений здобувачем вищої освіти _____ групи _____

Дата _____ Школа _____ Клас _____

Урок з предмету _____

Номер уроку у розкладі _____ попередній урок _____

№ з/п	Діяльність вчителя	Діяльність учнів	Психологічний аналіз фактів
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			
6.			
Висновки та психологічні роздуми			

Завдання 5

Вивчення активізації пам'яті учнів на уроці

Мета: вміти визначати і описувати характеристики процесів пам'яті учнів.

Аналіз активізації пам'яті учнів на уроці провести за такою схемою:

1. Як були актуалізовані в пам'яті учнів раніше засвоєні знання, що необхідні для розуміння нового матеріалу?
2. Як вчителем створювалася мотивація запам'ятовування в учнів?
3. Якими прийомами приверталася увага учнів до того, що потрібно було запам'ятати?
4. Як враховувалися індивідуальні особливості пам'яті учнів в організації учіннєвої діяльності?
5. Як враховувалися вікові та статеві особливості пам'яті в організації учіннєвої діяльності?
6. Як було організоване повторення?
7. Як враховувалися умови мимовільного запам'ятовування?
8. Які засоби попередження забування в учнів використовував вчитель?
9. Як вчителем враховувався взаємозв'язок мимовільного і довільного запам'ятовування?
10. Висновки та психологічні роздуми

Заповнити протокол за такою формою:

Протокол № 5

Вивчення активізації пам'яті учнів на уроці

Складений здобувачем вищої освіти _____ групи _____

Дата _____ Школа _____ Клас _____

Урок з предмету _____

Номер уроку у розкладі _____ попередній урок _____

№ з/п	Діяльність вчителя	Діяльність учнів	Психологічний аналіз фактів
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			
6.			

7.			
8.			
9.			
Висновки та психологічні роздуми			

Завдання 6

Вивчення формування мислення учнів на уроці

Мета: навчитися характеризувати діяльність мислення учнів та її організацію вчителем на уроці.

Вивчення формування мислення учнів на уроці провести за такою схемою:

1. Які прийоми діяльності мислення проявилися в учнів під час уроку?

2. Які якості розуму (широта, глибина, критичність, самостійність, гнучкість, швидкість) проявилися в учнів і як вчитель сприяв їх формуванню?

3. Чи використовується під час уроку колективна діяльність мислення (дискусії, обговорення тощо) школярів?

4. Якими засобами вчитель стимулює активну діяльність мислення учнів на уроці?

5. Якою мірою на уроці формуються елементи творчого мислення (постановка запитань, проблемні ситуації тощо)?

6. Які форми контролю за діяльністю мислення використовує педагог?

7. Чи вчатьс я учні оцінювати й аналізувати роботу своїх товаришів?

8. Чи формуються в учнів навички самоконтролю та рефлексія?

9. Як вчителем враховуються індивідуальні показники мислення школярів на уроці?

10. Висновки та психологічні роздуми.

Заповнити протокол за такою формою:

Протокол № 6

Вивчення формування мислення учнів на уроці

Складений здобувачем вищої освіти _____ групи _____

Дата _____ Школа _____ Клас _____

Урок з предмету _____

Номер уроку у розкладі _____ попередній урок _____

№ з/п	Діяльність вчителя	Діяльність учнів	Психологічний аналіз фактів
1.			
2.			
3.			
4.			

5.			
6.			
7.			
8.			
9.			
Висновки та психологічні роздуми			

Завдання 7

Вивчення емоційно-вольових процесів учнів на уроці

Мета: навчитися виявляти та описувати особливості прояву емоційно-вольової сфери учнів під час уроку.

Вивчення емоційно-вольових процесів учнів на уроці провести за такою схемою:

1. Які емоційні стани виникають в учнів та як вони виявляються зовні?
2. Які фактори впливають на настрій учнів?
3. Як емоційні стани впливають на процеси пам'яті та сприймання?
4. Які почуття виховує вчитель на уроці? Які методи та прийоми при цьому використовує?
5. Як виявилася зацікавленість учнів і якими засобами вчитель викликав її?
6. Які прийоми використовувалися для розвитку вольових рис характеру учнів?
7. Як проявлялися негативні та позитивні властивості волі в учнів?
8. Висновки та психологічні роздуми.

Заповнити протокол за такою формою:

Протокол № 7

Вивчення емоційно-вольових процесів учнів на уроці

Складений здобувачем вищої освіти _____ групи _____

Дата _____ Школа _____ Клас _____

Урок з предмету _____

Номер уроку у розкладі _____ попередній урок _____

№ з/п	Діяльність вчителя	Діяльність учнів	Психологічний аналіз фактів
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			
6.			
7.			
Висновки та психологічні роздуми			

Завдання 8

Прийоми самоорганізації навчально-пізнавальної діяльності учнів під час уроку

Використовуючи матеріали підручників із вікової та педагогічної психології, загальної психології, спостережувані дії вчителів під час уроків з організації навчально-пізнавальної діяльності учнів, виявлені шляхом спостереження за учнями під час уроків особливості їхньої навчально-пізнавальної діяльності, власний досвід, проаналізувати прийоми та методи:

- а) привернення та підтримання уваги учнів на уроці, прийоми самоорганізації уваги учнів під час уроку;
- б) створення мотивації запам'ятовування, попередження забування та формування мнемічних прийомів учнів під час уроку;
- в) формування якостей розуму та прийомів мислення учнів під час уроку.

За результатами проведеного аналізу підготувати «Пам'ятку учневі з самоорганізації навчально-пізнавальної діяльності під час уроків».

Вимоги до складання та оформлення пам'ятки

Психологічна пам'ятка – це систематизований перелік порад (рекомендацій) за визначеною темою (в нашому випадку — з самоорганізації учнями навчально-пізнавальної діяльності під час уроку). **Завдання пам'ятки** з самоорганізації учнями навчально-пізнавальної діяльності під час уроку – привернути увагу до особливостей навчально-пізнавальної діяльності учнів, дати загальне уявлення про способи та прийоми організації навчально-пізнавальної діяльності учнів.

Привабливість пам'ятки у її невеликому обсягу (1-2 аркуші формату А4). Пам'ятку можна оформити у вигляді буклету.

Зі змістом пам'ятки учні можуть швидко ознайомитись, отримавши при цьому достатньо інформації; крім того, пам'ятка повинна бути оформлена яскраво.

Психологічна пам'ятка складається з таких розділів:

- передмова (або вступ) з короткою інформацією про особливості навчально-пізнавальної діяльності, її прийоми і способи, які може використовувати учень (необхідні фактичні відомості; обсяг 2-5 речень);
- психологічний опис основних прийомів та способів самоорганізації навчально-пізнавальної діяльності, їх використання

учнями та шляхи освоєння. Цьому розділу відводиться центральне місце у пам'ятці. Головна вимога до нього — доступність та актуальність викладеної інформації. Після прочитання в учня має з'явитися потреба використати (спробувати на практиці) викладені поради. Обсяг цієї частини пам'ятки, як правило, 5-9 пунктів;

- короткий список літератури про прийоми організації уваги, мнемічної, розумової та перцептивної діяльності, які можуть використовуватися учнями при здійсненні самоосвіти (3-5 джерел).

Цільовою групою, якій адресована пам'ятка, є підлітки. Тому при формулюванні основних порад пам'ятки слід зважати на особливості сприймання інформації учнями цієї вікової групи.

Завдання 9.

Методи психологічної діагностики пізнавальних процесів та самодіагностика пізнавальної сфери

Завдання складається з двох частин:

1. Підібрати та описати 2-3 психодіагностичні методики з вивчення рівня розвитку уваги (або пам'яті, або мислення, або мовлення, або сприймання, або уяви) дитини.
2. Здійснити самодіагностику за обраним психодіагностичним інструментарієм та скласти протокол діагностики.

Завдання 9,

виконане здобувачем вищої освіти _____
групи _____

Протокол діагностики пізнавального процесу _____

Дата проведення психодіагностики _____

Опис психодіагностичного інструментарію (вказати назву, автора методик, вказати показники, які вимірює кожна методика, критерії оцінки, дати покликання на джерело, з якого запозичена кожна методика).

Бланк відповідей методики (заповнений)

Обробка результатів діагностики

Інтерпретація результатів

Висновки з проведеної психодіагностики

Рекомендації з розвитку пізнавального процесу (обов'язково вказати прийоми та способи розвитку, вітається опис розвивальних вправ).

ДІАГНОСТИКА ПІЗНАВАЛЬНОЇ СФЕРИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

ВИЗНАЧЕННЯ ОБСЯГУ КОРОТКОЧАСНОЇ ПАМ'ЯТІ (Джекобсон)

Методика призначена для діагностики обсягу короткочасної пам'яті.

Необхідні матеріали: бланки з чотирма наборами чисел, секундомір, папір для записів, ручка.

Методика проведення. Діагностика складається з чотирьох аналогічних серій. Досліджуваному зачитується один з чотирьох наборів числових рядів. Потім пропонується записати почуті числа в порядку їх пред'явлення. Елементи рядів подаються з інтервалом 1 с. Після прочитування кожного ряду через 2–3 с за командою «Пишіть!» досліджувані на аркуші паперу відтворюють елементи ряду з тією послідовністю, за якою вони подаються експериментатором. У кожній серії, незалежно від результату, зачитуються всі сім рядів. Інструкція для всіх серій експерименту однакова. Інтервал між серіями становить 6–7 хв.

Інструкція досліджуваному: «Я називатиму Вам кілька цифр. Слухайте уважно і намагайтеся запам'ятати їх якнайбільше. За моєю командою «Пишіть!», записуйте ті числа, які запам'ятали, у тій послідовності, за якою вони подавалися.

Перший набір

5241
96023
254061
7842389
34682538
598374623
6723845207

Третій набір

1372
64805
725318
0759438
52186355
132697843
3844528716

Другий набір

7543
23586
675130
9562751
69307172
578611730
6861821488

Четвертий набір

7106
89934
856086
5201570
82744525
715843413
1524836897

Обробка та інтерпретація результатів. У процесі аналізу визначити:

- які ряди відтворені повністю і з тією послідовністю, якою вони пред'являлися дослідником. Для зручності їх позначають знаком (+);

- найбільшу довжину ряду, який досліджуваний в усіх серіях відтворив правильно;

- кількість правильно відтворених рядів, більших за той, який відтворено досліджуваним у всіх серіях;

- коефіцієнт обсягу пам'яті, який обчислюють за формулою:

$$P_k = A + C/n,$$

де P_k – обсяг короткочасної пам'яті;

A – найбільша довжина ряду, правильно відтвореного досліджуваним в усіх серіях;

C – кількість правильно відтворених рядів, більших за A ;

n – число серій досліду (в даному дослідженні 4).

Аналізуючи результати дослідження, слід звернути увагу на крайні варіанти отриманих рівнів запам'ятовування (див. табл. 1). Запам'ятовування, яке дорівнює 10, як правило, є наслідком використання досліджуваним логічних засобів або спеціальних прийомів мнемотехніки. В окремих випадках таке запам'ятовування є феноменальним. Якщо отримано дуже низький рівень запам'ятовування, то дослідження пам'яті досліджуваного слід повторити через кілька днів. У здорової людини показник пам'яті 3–4 зумовлюється неприйняттям інструкції.

Таблиця 1

Шкала оцінювання короткочасного запам'ятовування

Коефіцієнт обсягу пам'яті (P_k)	Рівень короткочасного запам'ятовування
10	Дуже високий
8-9	Високий
7	Середній
6-5	Низький
3-4	Дуже низький

МЕТОДИКА «ВІДТВОРЕННЯ РОЗПОВІДІ»

Ця методика дозволяє визначити рівень смислової пам'яті, її обсягу, здатності до запам'ятовування текстів.

Необхідні матеріали: текст розповіді, секундомір, папір для записів, ручка.

Методика проведення. Досліджуваному зачитується розповідь, яка містить 12–13 смислових одиниць та 3–4 числа. Потім пропонується записати зміст прочитаного (час на запис — 3 хв). Для одержання точніших результатів експеримент можна повторити, використовуючи іншу розповідь.

Обробка та інтерпретація результатів. Оцінка в балах проводиться за таблицею. Порядок використання смислових фрагментів не враховується.

Бали	9	8	7	6	5	4	3	2	1
Кількість відтворених смислових одиниць і чисел (16×2)	32	30-31	28-30	24-27	19-23	15-18	11-14	7-10	6

Приклади розповідей:

А. Пароплав зайшов у бухту (1), незважаючи на сильний шторм (2). Уночі стояли на якорі (3). Уранці підійшли до пристані (4). Вісімнадцять моряків відпустили на берег (5, 6). Десятеро пішли до музею (7, 8). Вісім матросів вирішили просто погуляти містом (9, 10). Увечері всі зібралися разом (11); зайшли у міський парк (12), повечеряли в кафе (13). О 23 годині всі повернулися на пароплав (14, 15). Потім пароплав відплив до іншого порту (16).

Б. Я виїхав верхи на коні (1), намагаючись дістатися місця до дев'ятої години (2, 3). На цю годину всі дванадцять мисливців зберуться у сторожці (4, 5). Погода раптово змінилася (6). Почалася холодна злива (7). Через чотири години кінь почав спотикатися (8, 9). Раптом з трави вилетіло сім куріпок (10, 11). Я зробив 3 постріли зі своєї рушниці (12, 13). Кінь здригнувся (14). Птахів, яких підстрелив, я взяв із собою (15). На зустрічі з друзями-мисливцями я приїхав зі здобиччю (16).

МЕТОДИКА ВИЗНАЧЕННЯ ПЕРЕВАЖАЮЧОГО ТИПУ ЗАПАМ'ЯТОВУВАННЯ

Методика призначена для діагностики типу запам'ятовування словесної інформації: слуховий, зоровий, моторно-слуховий, комбінований, який домінує у досліджуваного.

Необхідні матеріали: бланки з чотирма наборами слів, один набір виконаний на окерних картках для демонстрації досліджуваному, секундомір, папір для записів, ручка.

Методика проведення. Діагностика складається з чотирьох серій, кожна з яких відрізняється способом пред'явлення слів одного набору. У першій серії досліджуваному зачитуються слова для запам'ятовування першої серії (слухове сприймання). У другій – показують слова для зорового сприймання, причому кожне слово має бути чітко написане на окремій картці. У третій – використовують моторно-слухову форму поєднання слів і в четвертій – комбіновану, яка поєднує в собі слухове, зорове та моторне сприймання матеріалу. Щоб не було перенавантаження під час визначення типу пам'яті, для кожної серії досить підготувати ряд із 10 слів.

Перед кожною серією дається своя інструкція.

Серія 1. Інструкція досліджуваному: Слухайте уважно слова, які я буду зачитувати і запам'ятовуйте їх. За командою «Пишіть!» на аркуші паперу запишіть ті слова, які ви запам'ятали.

Серія 2. Інструкція досліджуваному: Я показуватиму Вам картки з написаними на них словами. Уважно подумки читайте і запам'ятовуйте їх. За сигналом «Пишіть!» на аркуші паперу запишіть те, що запам'ятали.

Серія 3. Інструкція досліджуваному: Слухайте уважно слова, які я буду зачитувати, і «записуйте» в повітрі ручкою. За сигналом «Пишіть!» на аркуші паперу запишіть те, що запам'ятали.

Серія 4. Інструкція досліджуваному: Я читатиму Вам слова, а Ви їх записуйте й запам'ятовуйте. Після того, як я прочитаю останнє слово, аркуші переверніть і за сигналом «Пишіть!» запишіть на звороті те, що запам'ятали.

Експериментатор у першій серії виразно з інтервалом 3 с читає слова першого набору для запам'ятовування. Після паузи в 10 с подається команда «Пишіть!».

Через 5 хв після закінчення першої починають другу серію дослідів. У цій серії експериментатор послідовно показує слова, написані на окремих картках. Інтервал між словами 3 с. Після завершення демонстрації слів і паузи на 10 с подається команда: «Пишіть!»

Третя серія дослідів проводиться після 5-хвилинної перерви. Експериментатор пропонує слухати слова і «записувати» їх ручкою в повітрі, щоб забезпечити моторну форму сприймання матеріалу. Інтервал між зачитуванням слів 3 с, а швидкість читання така сама, як і в першій серії.

Після 10-хвилинної перерви, коли закінчено третю серію, проводять четверту серію. Темп читання експериментатором слів та паузи між словами залишаються такими самими, як і в попередніх серіях. Щоб забезпечити комбінований тип сприймання матеріалу,

досліджуваному не тільки зачитують слова, а й пропонують відразу записувати їх на окремому аркуші. Після записування останнього слова аркуші перевертають і за командою «Пишіть!» піддослідний на звороті відтворює запам'ятоване.

Набір слів №1

Машина, яблуко, олівець, весна, лампа, ліс, дощ, квітка, каструля, горобець.

Набір слів №2

Літак, груша, ручка, зима, свічка, поле, горіх, сковорідка, качка, блискавка.

Набір слів №3

Корабель, слива, лінійка, літо, ліхтар, річка, грім, ягода, тарілка, гусак.

Набір слів №4

Поїзд, вишня, зошит, осінь, абажур, галявина, злива, гриб, чашка, курка.

Обробка та інтерпретація результатів. Показником обсягу пам'яті в цих серіях є кількість правильно відтворених слів. Переважаючий тип пам'яті (слуховий, зоровий, моторно-слуховий, комбінований) під час подання словесного матеріалу визначають через порівняння кількості правильно відтворених слів у кожній з чотирьох серій.

МЕТОДИКА «ЧИСЛОВИЙ КВАДРАТ»

Ця методика призначена для оцінки обсягу розподілу та переключення уваги.

Необхідні матеріали: бланк відповідей, демонстраційний плакат, секундомір, ручка або олівець.

Методика проведення. Досліджуваному видається бланк відповідей, демонструється плакат, на якому в квадраті з 25 клітинами у випадковому порядку розміщені числа від 1 до 40, 15 чисел пропущено. Досліджуваний повинен закреслити в числовому ряду числа, яких немає на квадраті. Час виконання — 90 секунд. Досліджуваному зачитується інструкція, видається бланк відповідей і далі демонструється плакат впродовж 90 секунд.

Інструкція досліджуваному: Перед Вами квадрат з 25 числами і числовий ряд з 40 чисел. Вам необхідно впродовж 90 с закреслити в числовому ряду числа, яких немає у квадраті.

Бланк відповідей

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40

Демонстраційний плакат

14	5	31	27	37
40	34	23	1	20
19	16	32	13	33
2	6	8	25	9
12	26	36	28	39

Обробка та інтерпретація результатів. Після завершення завдання підраховується кількість і правильність закреслених чисел у бланку. Відповідь зіставляється з ключем: 3, 4, 7, 10, 11, 15, 17, 18, 21, 22, 24, 29, 30, 35, 38. Оцінка результату проводиться за 9-тибальною шкалою:

Оцінка в балах	9	8	7	6	5	4	3	2	1
Кількість правильних відповідей	18	17	15-16	13-14	10-12	8-9	6-7	5	0-4

При інтерпретації результату слід взяти до уваги, що чим вища оцінка, тим більшим є обсяг розподілу та переключення уваги.

МЕТОДИКА «РОЗМІЩЕННЯ ЧИСЕЛ»

Ця методика призначена для оцінки довільної уваги.

Необхідні матеріали: бланк відповідей, секундомір, ручка або олівець.

Методика проведення. Досліджуваному видають бланк відповідей, зачитують інструкцію. Після цього дають команду до виконання та відмірюють час. Тривалість виконання – 2 хв.

Інструкція досліджуваному: Впродовж 2 хвилин Ви повинні розмістити за зростанням у вільних клітинках нижньої таблиці числа, які подано у довільному порядку у верхній таблиці. Жодних позначок у верхній таблиці робити не можна, цифри в нижній записувати рядками, не пропускаючи клітинок.

Бланк відповідей

16	37	98	29	54
80	92	46	59	35
43	21	8	40	2
65	84	99	7	77
13	67	69	34	18

Обробка та інтерпретація результатів. Після завершення завдання підраховується кількість і правильність записаних чисел. При інтерпретації результату слід взяти до уваги, що середня норма для дорослої людини – 22 числа і більше.

МЕТОДИКА «ШАХОВА ДОШКА» (П. ТЮРІН)

Методика дозволяє визначити рівень інтелектуальної активності.

Для проведення дослідження необхідні білий (нерозлінований) аркуш паперу, олівець або ручка.

Методика проведення. Досліджуваному пропонується накреслити від руки п'ять шахових дошок будь-якого розміру (вісім на вісім клітинок без замальовування квадратиків), запам'ятати, як він намалював дошки.

Під час роботи досліджуваного здобувач повинен визначити способи, якими він послуговується для креслення кожної дошки і відзначити це в протоколі дослідження.

Протокол дослідження:

Протокол
вивчення рівня інтелектуальної активності

Досліджуваний _____
прізвище та ім'я

Вік _____

Дата проведення дослідження _____

Час _____

Спосіб виконання завдання	1 спосіб	2 спосіб	3 спосіб	4 спосіб	5 спосіб
1 дошка					
2 дошка					
3 дошка					
4 дошка					
5 дошка					

Хрестиком у відповідному квадраті таблиці відзначається використаний досліджуваним спосіб при кресленні кожної дошки.

Обробка та інтерпретація результатів.

Респондент може виконати завдання різними способами:

- 1) креслити одну лінію за одною, рахуючи кожну з них;
- 2) накреслити верхню горизонтальну та ліву вертикальну лінії, зробити на них по вісім позначок і провести за ними лінії;
- 3) накреслити квадрат та продовжити роботу першим або другим способами;
- 4) накреслити квадрат, зробити позначки на половині кожної сторони, потім на половині кожного відрізка, доки кожна сторона не матиме вісім позначок, і провести через них лінії;
- 5) накреслити квадрат і без позначення ділити кожну сторону навпіл, доки не вийде поле вісім на вісім клітинок.

Перший, другий і третій способи вказують на репродуктивний рівень інтелектуальної активності, який характеризується ігноруванням таких розумових дій, що виходять за межі засвоєних, відсутністю ініціативи у визначенні мети.

Четвертий спосіб вказує на евристичний рівень інтелектуальної активності, який характеризується прагненням до вироблення нових оригінальних і оптимальних рішень, виявом спонтанної інтелектуальної ініціативи.

П'ятий спосіб вказує найкреативніший рівень інтелектуальної активності, який характеризується прагненням до дослідження умов виникнення завдання, визначенням причинних зв'язків і залежностей, постановкою нових цілей, високою пізнавальною активністю та інтелектуальною ініціативою.

Швидкість переходу досліджуваного до п'ятого способу креслення свідчить про рівень диференціації його інтелектуальної активності.

МЕТОДИКА «КІЛЬКІСНІ ВІДНОШЕННЯ»

Ця методика призначена для оцінки логічного мислення.

Необхідні матеріали: бланк відповідей, секундомір, ручка або олівець.

Методика проведення. Досліджуваному пропонується розв'язати 18 логічних задач. Кожна з них містить 2 логічних посилки, в яких букви перебувають у певних числових співвідношеннях між собою. Спираючись на ці логічні посилки слід вирішити, в якому співвідношенні (більше-менше, на скільки саме не потрібно визначати) перебувають між собою букви, які стоять під рискою. Час виконання — 5 хв.

Інструкція досліджуваному: Вам пропонується вирішити 18 логічних задач, кожна з яких має 2 логічні посилки. Час виконання завдань 5 хв.

Бланк відповідей

1.	1. А більше Б в 9 разів 2. <u>Б менше В в 4 рази</u> В А	10.	1. А менше Б в 2 рази 2. <u>Б більше В в 8 разів</u> А В
2.	1. А менше Б в 10 разів 2. <u>Б більше В в 6 разів</u> А В	11.	1. А менше Б в 3 рази 2. <u>Б більше В в 4 рази</u> В А
3.	1. А більше Б в 3 рази 2. <u>Б менше В в 6 разів</u> В А	12.	1. А більше Б в 2 рази 2. <u>Б менше В в 5 разів</u> А В
4.	1. А більше Б в 4 рази 2. <u>Б менше В в 3 рази</u> В А	13.	1. А менше Б в 5 разів 2. <u>Б більше В в 6 разів</u> В А
5.	1. А менше Б в 3 рази 2. <u>Б більше В в 7 разів</u>	14.	1. А менше Б в 5 разів 2. <u>Б більше В в 2 рази</u>

	A B		A B
6	1. А більше Б в 9 разів 2. <u>Б менше В в 12 разів</u>	15.	1. А більше Б в 4 рази 2. <u>Б менше В в 3 рази</u>
	B A		B A
7	1. А більше Б в 6 разів 2. <u>Б більше В в 7 разів</u>	16.	1. А менше Б в 3 рази 2. <u>Б більше В в 3 рази</u>
	A B		A B
8.	1. А менше Б в 3 рази 2. <u>Б більше В в 5 разів</u>	17.	1. А більше Б в 4 рази 2. <u>Б менше В в 7 разів</u>
	B A		B A
9.	1. А менше Б в 10 разів 2. <u>Б більше В в 3 рази</u>	18.	1. А більше Б в 3 рази 2. <u>Б менше В в 5 разів</u>
	B A		A B

Обробка та інтерпретація результатів. Після завершення виконання завдання підраховується кількість і правильність розв'язання за ключем.

КЛЮЧ

1. $B < A$	7. $A < B$	13. $B < A$
2. $A < B$	8. $B < A$	14. $A < B$
3. $B > A$	9. $B > A$	15. $B < A$
4. $B < A$	10. $A > B$	16. $A = B$
5. $A > B$	11. $B < A$	17. $B > A$
6. $B > A$	12. $A < B$	18. $A > B$

При інтерпретації результату слід взяти до уваги, що середня норма для дорослої людини — 10 і більше правильних відповідей.

МЕТОДИКА «ЗАКОНОМІРНОСТІ ЧИСЛОВОГО РЯДУ»

Ця методика призначена для оцінки логічного мислення.

Необхідні матеріали: бланк відповідей, секундомір, ручка або олівець.

Методика проведення. Досліджуваному видається бланк відповідей, та зачитується інструкція. Пропонується знайти закономірності побудови 7

числових рядів і написати числа, яких бракує. Після цього дається команда до виконання та відміряється час. Час виконання — 5 хв.

Інструкція досліджуваному: Перед Вами 7 числових рядів. Ви повинні знайти закономірності побудови кожного ряду і вписати числа, які б доповнювали ряд. Час виконання завдання — 5 хв.

Бланк відповідей

- 1) 24 21 19 18 15 13 ____ 7
- 2) 1 4 9 16 ____ 49 64 81 100
- 3) 16 17 15 18 14 19 ____
- 4) 1 3 6 8 16 18 ____ 76 78
- 5) 7 16 9 5 21 16 9 ____ 1
- 6) 2 4 8 10 20 22 ____ 92 94
- 7) 24 22 19 15 ____

Обробка та інтерпретація результатів. Після завершення завдання підраховується кількість і правильність записаних чисел відповідно до ключа.

Ключ:

- 1) 12, 9;
- 2) 25, 36;
- 3) 13, 20;
- 4) 36, 38;
- 5) 13;
- 6) 44, 46;
- 7) 10, 4.

При інтерпретації результату слід взяти до уваги, що норма для дорослої людини — 3 ряди і більше.

Навчальне видання

Укладач Савіцька Ольга Вікторівна

**Методичні рекомендації до проходження
навчальної практики з психології
(для здобувачів вищої освіти спеціальності
А4 Середня освіта (за предметними спеціальностями)
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти)**

Електронне видання

Підписано до видання 28.07.2026 р.
Електронне видання мережного розповсюдження.
Один файл у форматі PDF. Об'єм даних 904 КБ.
Ум. друк. арк. 8,14. Зам. № 794.

Видавець і виготовлювач ФОП Панькова А. С.,
вул. Симона Петлюри, 30б, м. Кам'янець-Подільський,
Хмельницька обл., 32302
Тел. (067) 381 29 43
E-mail: aksiomaprint@ukr.net

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 6561 від 28.12.2018 р.